

IX. MAJANDUSPOLIITILINE KOOSTÖÖ EESTIS JA VÄLISMAAL

ÜHINEMISLÄBIRÄÄKIMISTE LÕPETAMINE

Nagu Küpros, Leedu, Läti, Malta, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari, lõpetas ka Eesti 2002. a detsembris ühinemisläbirääkimised Euroopa Liiduga. Eesti Pank osales läbirääkimistel nelja peatüki raames: teenuste vaba liikumine, kapitali vaba liikumine, Majandus- ja Rahaliit ning institutsioonid. Neist viimase peatüki üle alustati läbirääkimisi 2002. aastal. Eesti Pank oli kaasatud ka statistikaalase peatüki töögruppi.

LIITUMISLÄBIRÄÄKIMISED PEATÜKITI

Teenuste vaba liikumine

Peatükk reguleerib õiguslikult teenuste, sh finantsteenuste osutamise vabadust. Oluliseks põhimõtteks on tagada finantsteenuste osutajale vabadus pakkuda piiriüleseid teenuseid, st et talle väljastatud tegevusluba kehtib kogu ELi siseturul. Ettevõtja koduriigil on aga õigus väljastada vastavaid lube ja ühtlasi kohustus korraldada järelevalvet teenuse pakkuja üle. ELi õigustik finantsteenuste valdkonnas peab tagama finantsturgude ning finantsteenuste pakkujate usaldusväarsuse, ühtsed reeglid ELi siseturul ja kohase tarbijakaitse.

Läbirääkimised teenuste vaba liikumise peatüki üle lõpetati ajutiselt 12. juunil 2001. Eesti on taotlenud üleminekuperioodi hoiuste tagamise skeemi käsitleva direktiivi ning investori hüvitusskeemi käsitleva direktiivi osas ja need ka saanud. Kuivõrd tagatissüsteemi rahastavad turuosalistes, siis, arvestades Eesti sissetulekute taset ning sellele vastavat hoiuste ja investeeringute mahtu võrreldes ELi liikmesriikidega, põhjustaks kõrgem hüvitamise tase Eesti finantssektorile suhteliselt suuremat kulu ning pärsiks seega Eesti turuosaliste konkurentsivõimet. Hüvitise miinimumsuurust on kavas suurendada järk-järgult, arvestades Eesti majanduslikku olukorda, tulude taseme tõusu, akumulatsiooniperioodi vajalikkust ning hoiustamis- ja investeerimisteenuste mahu ja hüvitussummade suuruse proportsionaalsust. ELi direktiivide kohaselt nõutav tagatuse määr 20 000 eurot on kavas saavutada hiljemalt 2007. a lõpuks.

Eestis teenuste vaba liikumist ja kitsamalt finantsteenuste valdkonda reguleerivad õigusaktid vastavad põhiliselt ELi direktiivides sätestatud nõudeile; mõned lõpliku ühtlustatuse saavutamiseks vajalikud muudatused Eesti vastavais õigusaktides (krediitiasutuste seadus, kindlustustegevuse seadus, väärtpaberituru seadus, Finantsinspeksiooni seadus, võlaõigusseadus jm) on kavas teha hiljemalt ELiga ühinemise hetkeks.

Kapitali vaba liikumine

Kapitali vaba liikumine on üks aluspõhimõtteid, millele on rajatud ühisturg ning Majandus- ja Rahaliit. Kapitali liikumise (kapitalisiirete) alased õigussätted piirduvad põhiliselt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklitega 56–60. Läbirääkimiste tulemusena võib Eesti alaliselt säilitada kolmandate riikide suhtes piirangud, mis olid jõus 31. detsembril 1999. Samuti kehtestati Eesti suhtes seitsmeaastane üleminekuperiood alates liitumisest. Selle vältel võib Eesti jätkata olemasolevate piirangute rakendamist põllu- ja metsamaa võõrandamisel ELi kodanikele ning juriidilistele isikutele.

Läbirääkimistel kapitali vaba liikumise peatüki üle osales Eesti Pank eelkõige maksesüsteemi ja rahapesu tõkestamist puudutavais küsimustes. Neis valdkondades ei ole Eesti taotlenud üleminekuperioode ega erandeid. Võlaõigusseaduse ja väärtpaberituru seaduse kehtimahakkamisest, vastavalt 2002. a juulist ja sama aasta algusest, on Eestis kehtiv õigustik kooskõlas ELi makse- ja arveldussüsteemide valdkonna õigusnormidega. 2002. a algusest juurutatud pankadevaheline arveldussüsteem vastab ülesehituselt täielikult rahvusvahelistele nõuetele ja heale tavale. Eestis kehtiv rahapesu tõkestamise seadus vastab praegu kehtivale ELi Nõukogu rahapesu tõkestamise direktiivile¹, ELi teisest rahapesu tõkestamise direktiivist² tulenevad muudatused tehakse Eesti seadustes aga 2003. a jooksul.

Majandus- ja Rahaliit

Euroopa Majandus- ja Rahaliit (EMU) on Euroopa Liidu lahutamatu osa. EMUs osalevad ühel või teisel määral kõik eurollidu liikmesriigid. EMU abil saavutatakse ELi majanduspoliitilised põhieesmärgid – eelkõige püsiv majanduskasv ja madal inflatsioonitase. Rahaliit põhineb kahel tugisambal – liikmesriikide majanduspoliitika kooskõlastamisel ja ühisel rahapoliitikal. Uued liikmesriigid, sh Eesti, ei osale EMUs kohe pärast liitumist täieõiguslike liikmetena, st esialgu nad ei kuulu euroala riikide hulka.

Eesti läbirääkimised EMU peatüki üle lõpetati ajutiselt 7. detsembril 1999. Sarnaselt teiste liituvate riikidega muutub Eesti ühinemisel ELiga EMU piiratud õigustega liikmesriigiks, st Eesti suhtes kehtestatakse erand Euroopa Majandus- ja Rahaliidu kolmanda etapiga ühinemise ja ühisraha euro käibelevõtmise osas. EMU täisliikme staatuse saavutamiseks on oluline välja töötada ja rakendada riigi majandus- ja eelarvepoliitiline programm ehk konvergenstiprogramm. Teine EMU täisliikme staatuse kriteerium on juriidiline: liikmesriikide majandus-, eelarve- ja rahapoliitikat sätestavad õigusaktid peavad vastama ELi asjakohasele õigustikule. Kolmas Eurosüsteemiga liitumiseks vajalik tingimus on nn Maastrichti kriteeriumide täitmine, mis peab tagama liituva riigi ja euroala riikide majanduse nominaalse ühildumise.

¹ Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering.

² Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001.

Pärast Eesti Panga seaduse muutmise ja täiendamise seaduse vastuvõtmist Riigikogu poolt 22. jaanuaril 2003 on Eesti seadused EMU õigusaktidega kooskõlas sel määral, et need võimaldavad riigil täita oma kohustusi piiratud õigustega EMU liikmesriigina.

Institutsioonid

Institutsioonide peatüki õigustik koosneb Euroopa Liidu lepingute sättest ja teisestest õigusaktidest, mis puudutavad ELi institutsioonide koosseisu ja toimimist, töös kasutatavaid keeli ja halduskorraldust. Institutsioonide peatükk põhineb ka Euroopa Liidu valitsustevahelisel konverentsil kokku lepitud ning Ülemkogu poolt Nizzas heaks kiidetud lepingumuudatustel institutsioonide struktuuri ja toimimise kohta. Peatüki õigusakte ei ole vaja enne ühinemist ELiga harmoneerida ega rakendada.

Läbirääkimisi alustati 2002. aastal ja need lõpetati ajutiselt sama aasta 11. juulil. Peatüki raames käsitleti ka Euroopa Keskpangaga seotud sätteid. Vastavalt neile saab Eesti Panga president alates Eesti liitumise hetkest ELiga Euroopa Keskpanga Üldnõukogu liikmeks ning alates EMU täieõigusliku liikme staatuse saavutamise hetkest Euroopa Keskpanga Nõukogu liikmeks. Samuti käsitleti selle peatüki raames laienemisest tulenevaid muudatusi EKP põhikirjas.

MAJANDUSPOLIITILINE DIALOOG JA KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU STRUKTUURIDEGA

Majanduspoliitilise dialoogi uued vormid rakendusid Eestis esmakordselt 2001. aastal, 2002. aastal see koostöö süvenes. Olulisimaks ELi majanduspoliitika koostööfoorumiks on Majandus- ja Rahanduskomitee³, mille kohtumisi valmistab ette EFC asendusliikmete komitee. Kandidaatriikide, sh Eesti Panga esindajad osalesid 2002. aastal kahel EFC kohtumisel – 26. märtsil ja 30. oktoobril. Viimasele eelnes 17.–18. oktoobril asendusliikmete tasemel korraldatud kohtumine. Sügisel aset leidnud majanduspoliitika koordineerimise keskmes olid kandidaatriikide liitumiseelsed majandusprogrammid. EFC tasemel tehtud järeldused kinnitas 5. novembril toimunud Majandus- ja Rahandusasjade Nõukogu (Ecofin).

Koostöö süvendamisele aitasid kaasa kõrgetasemelised visiidid. 6. märtsil külastas Eestit ja Eesti Panka EFC president Johnny Åkerholm, 29. novembril aga Euroopa Parlamendi Majandus- ja Rahandusasjade Komitee delegatsioon. Kohtumistel pöörati palju tähelepanu Eesti rahapoliitika süsteemi toimimisele ning finantssektori ja majanduse arengu küsimustele.

Eesti Panga spetsialistid osalesid Euroopa Komisjoni poolt kaks korda aastas korraldatavail prognoosialastel koostöökohtumistel. Statistika alal on toimunud pidev koostöö mitmel viimasel aastal, ka 2002. aastal osalesid Eesti Panga esindajad Eurostati egiidi all toimunud kümnekonnal töökohtumisel.

Euroopa Tulevikukonvent

Kandidaatriigid on konvendis esindatud samal alusel nagu liikmesriigid, välja arvatud asjaolu, et neil puudub võimalus blokeerida liikmesriikide võimalikke konsensuslikke otsuseid. Analoogilisel alusel on kandidaatriigid

³ Economic and Financial Committee; EFC.

esindatud ka konvendi erinevais töögruppides. Eesti Pank osales Eesti positsioonide kujundamisel ELi majanduspoliitika küsimustes ning keskpanga esindaja Eesti Vabariigi alalises esinduses ELi juures oli konvendi majanduspoliitika töögrupi asendusliige.

Euroopa Lepingu dialoog

Euroopa Lepingu põhine dialoog on ELi ja kandidaatriikide traditsiooniline koostöövorm. 2002. aastal osalesid Eesti Panga esindajad assotsiatsioonikomitee kohtumisel; samuti vahetati teavet kitsamates valdkondades aset leidnud arengu kohta siseturu alamkomitees ning majandus- ja rahapoliitika alamkomitees. Siseturu alamkomitees tutvustasid Eesti ja ELi esindajad vastastikku õigustikuga seotud ja turgudel toimuvaid arenguid; majandus- ja rahapoliitika alamkomitee keskendus Eesti ja ELi majanduse hetkeolukorra ja väljavaadete analüüsile, samuti käsitleti selliseid pikaajalise ja struktuurse iseloomuga küsimusi nagu eelarvestrateegia ja pensionireform.

Euroopa Keskpank

Alates liitumislepingu allakirjutamisest, mis eeldatavasti toimub 2003. a aprillis, on Eesti Pank kutsutud vaatlejaliikmena osalema EKP Üldnõukogu ja EKPSi komiteede töös. 2002. aastal jätkus koostöö veel senises vormis. Mitmes valdkonnas, sh infotehnoloogiline infrastruktuur, on jõutud tiheda praktilise koostööni.

5.–6. detsembril osalesid Eesti Panga esindajad kandidaatriikide, EKPSi ja EKP neljandal tippkohtumisel Genvallis, Belgias. Arutlusel oli vahetuskursi temaatika, finantsstabiilsus ja infrastruktuuri arendamine. EKP ootab kandidaatidelt ettevalmistuste kiirendamist osalemaks vahetuskursirežiimi ERM2 süsteemis. Samuti rõhutati, et üleminekuperioodi kestus enne täielikku ühinemist EMUga sõltub iga liikmesriigi valmisolekust.

Oktoobris toimusid tavapärased mitmepoolsed seminarid kandidaatriikide osavõtul rahapoliitika ülekandemehhanismist, vahetuskursisüsteemidest ja kandidaatriikide operatsioonilisest ühinemisest eurosüsteemiga. 3–4 korda aastas toimuvad pangandus- ja maksebilansistatistika alased kohtumised.

2002. a oli aktiivne vastastikuste visiitide osas. 25.–26. aprillil külastasid Eestit Euroopa Keskpanga naaberregioonide osakonna esindajad. Käsitleti võrdlemisi laia teemade ringi – reaalse ühildumise jätkumist, inflatsiooni stabiilsust ning kapitaliturgude struktuuri ja arengut. Lisaks külastasid Eesti Panka mitmed EKP esindajate missioonid. Hinnati statistika, arveldussüsteemi, raamatupidamise, infotehnoloogia, sisekontrolli ning dokumendihalduse alast tööd. EKP ekspertidega vahetati arvamusi rahapoliitika operatsioonilise raamistiku küsimustes ELiga liitumise eelsel ja järgsel perioodil.

Uue koostöövormina lisandus kandidaatriikide keskpankade spetsialistide praktiseerimise võimalus EKPs.

EUROINTEGRATSIOONIALANE KOOSTÖÖ EESTIS

Eesti eurointegratsiooniprotsessi koordineerimine on peaministri pädevuses, kusjuures iga ministeerium ja ametkond vastutab oma haldusalasse kuuluvate lõimumisega seotud ülesannete täitmise eest. Koostöö ja infovahetuse hõlbustamiseks loodi 1996. aastal üldkoordineerivad struktuurid, sh **eurointegratsiooni büroo** (EIB) ja **kõrgemate ametnike nõukogu** (KAN). KANI kuuluvad Eesti Panga ja ministeeriumide esindajad, kes püüavad leida konsensuslikke vastuseid mitmeid ametkondi puudutavaile küsimustele. Nõukogu on ka infovahetuse foorumiks. Seoses eelseisva ühinemisega ELiga kinnitas Vabariigi Valitsus 10. detsembril 2002 eurointegratsiooni korralduse reformikava "Riigisisese koordineerimise vajadus ja süsteem Euroopa Liitu kuuluvast Eestist". Uus süsteem alustab tööd 2003. a kevadel. Tagamaks õigeaegset infovahetust, strateegilist

planeerimist ja tõusetunud probleemide lahendamist, peetakse otstarbekaks kujundada KAN ümber sama-suguse esindatusega ELi koordinatsiooninõukoguks. Selle peamiseks ülesandeks kujuneb kooskõla tagamine riigi seisukohtade osas, vaidlusküsimuste lahendamine, infovahetus ning kõikvõimalike muude ELiga seotud probleemide kaardistamine ja neile lahendusvariantide leidmine.

KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISE VALUUTAFONDIGA

Eesti koostöö Rahvusvahelise Valuutafondiga on peamiselt seotud liikmelisusest tulenevate õiguste ja kohustustega. Eesti Panga president, kes on RVFi kõrgeima otsustusorgani Kuberneride Nõukogu liige, ning Rahandusministeeriumi kantsler, kes on nõukogu asendusliige, osalevad igal aastal RVFi aastakoosolekul. 2002. aastal toimus see 28.–29. septembrini Washingtonis. Kaks korda aastas koguneb Kuberneride Nõukogu nõuandev organ Rahvusvaheline Rahapoliitika ja Finantskomitee⁴, kuhu kuulub 24 liikmesriikide poolt valitud esindajat. Need organid hindavad fondi tegevust ja annavad suuniseid edasiseks. Nii aastakoosoleku kui IMFC istungi ajal (aprillis ja septembris) osalevad Eesti Panga ja ministeeriumide esindajad Põhja- ja Baltimaade valijaskonna koosolekul ning mitmetel kahepoolsetel kohtumistel teiste keskpankade ja rahvusvaheliste institutsioonidega.

Igapäevane koostöö RVFiga toimubki Eestit esindava Põhja- ja Baltimaade valijaskonna kaudu. See koondab 8 riiki (Eesti, Läti, Leedu, Island, Norra, Rootsi, Soome ja Taani), kes valivad oma esindaja RVFi juhatusse. Valuutafondi igapäevatoos ja otsustusprotsessis osalemiseks on valijaskonna ülesanne kooskõlastada nimetatud kaheksa riigi seisukohad fondi juhatuses käsitlemist leidvates küsimustes. Iga kahe aasta tagant valitakse üks valijaskonna riik valijaskonna seisukohti koordineerima. 2002.–2003. aastal on selleks Islandi keskpank. Lisaks igapäevasele seisukohtade kooskõlastamisele RVFi juhatuses arutlusel olevates küsimustes arutatakse olulisemaid probleeme neli korda aastas valijaskonna rahandus- ja finantskomitees ning asetäitjate komitees. Komiteesse kuulub igast valijaskonna riigist valitsuse ja keskpanga esindaja, reeglina RVFi küsimustega tegeleva ministeeriumi kantsler ja keskpanga asepresident.

RVFi ja Eesti majanduspoliitiline koostöö toimus 2002. aastal tavapärase, kõigi liikmesriikidega peetavate põhikirja IV artikli konsultatsioonide (18.–30. aprill) ja lühemate hindamississioonide raames (13.–19. veebruar ning 5.–9. august). Peamisteks aruteluteemadeks olid eelarve- ja rahapoliitika küsimused seoses liitumisega ELiga ning suure laenukasvu ja jooksevkonto puudujäägi võimalik mõju Eesti majanduse jätkusuutlikkusele. Fondi raportid Eesti kohta, samuti uuendatud hinnangud rahvusvahelise hea tava ja standardite rakendamisele Eestis on avaldatud RVFi veebilehel⁵. Eestile anti 2000.–2001. aastal hinnang eelarve- ja finantssektori poliitika läbipaistvuse, finantssektori järelevalve ja statistika kohta – kokku seitsmes valdkonnas. Eesti krooni taaskehtestamise 10. aastapäeva puhul valmis 2002. aastal RVFi ja Eesti ekspertide koostöös ajalooline analüütiline tagasi-vaade rahareformile ja valuutakomiteel põhineva rahapoliitika mõjule majanduse arengule *The Estonian Currency Board: Its Introduction and Role in the Early Success of Estonia's Transition to a Market Economy*⁶.

Eesti osales 2002. aastal ka RVFi ja Maailmapanga suure võlakooormusega vaeste riikide abiprogrammis HIPC⁷. Kreditorriigid finantseerivad programmi vähemalt proportsionaalselt oma suhtelise kvoodiga RVFis. 2002. a märtsis toetasid Vabariigi Valitsus ja Eesti Pank HIPC programmi 372 000 SDRi suuruse summaga (ligikaudu 8,3 miljonit krooni), kasutades selleks osaliselt juba RVFis eriarvel olevaid vahendeid (149 000 SDRi ehk 3,3 mln kr). Täiendava 5 miljoni krooni suuruse toetuse otsustas valitsus eraldada 19. märtsil.

⁴ International Monetary and Financial Committee; IMFC.

⁵ <http://www.imf.org>

⁶ Selle autorid on Adalbert Knöbl, Andres Sutt ja Basil Zavoico, RVFi väljaande number on WP/02/96 ning Eesti Pank tõlkis selle ka eesti keelde ("Eesti valuutakomitee süsteem, selle kasutuselevõtt ja roll varase edu saavutamisel Eesti üleminekul turumajandusele").

⁷ Vt Rahvusvaheline Valuutafond raha- ja panganduspoliitilise keskkonna kujundajana, lk 52.

KOOSTÖÖ MUUDE RAHVUSVAHELISTE ORGANISATSIOONIDEGA

Eesti Pank on Rahvusvahelise Arvelduspanga (BIS) aktsionär, kellele kuulub 200 hääleõigusega aktsiat. Eesti Panga president osales 8. juulil 2002 BISi aastakoosolekul ja keskpanga juhtide regulaarsetel kohtumistel, mis toimuvad keskmiselt kuus korda aastas. Keskpanga esindajad osalevad ka iga-aastasel BISi tehnilise abi koordinaatorite koosolekul.

Muude rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Maailmapank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank (EBRD), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), NATO jt suhtleb Eesti Pank riigisiseste töögruppide vahendusel. Kohtumistel nende institutsioonide esindajatega on keskpanga ülesandeks anda hinnang Eesti majandus- ja finantssektori arengule ning tutvustada oma rahapoliitika põhimõtteid. Eesti Pank osaleb OECD Balti Regionaalprogrammi täitmise raporti koostamises. Kahel viimasel aastal on saanud tavaks kutsuda EBRD esindajad nende iga-aastase väljaande *Transition Report*⁸ ilmumise järel Eesti Panka, tutvustamiseks oma hinnangut Eesti ja teiste üleminekuriikide arengu kohta.

EESTI PANK JA RIIGIREITING

Eesti suhteid rahvusvaheliste reitinguagentuuridega ning jooksvat infovahetust nendega koordineerib Eesti Pank. Keskpangal on reitingualased lepingud kõigi kolme suure agentuuriga (Standard & Poor's, Moody's Investors Service ning FitchRatings). Kord aastas külastavad reitinguagentuuride analüütikud paari päeva jooksul Eesti riigiasutusi, kommertsbanku ja ettevõtteid ning kohtuvad mitmesuguste majandus- ja poliitikaekspertidega⁹. Visiidi järel valmib reitinguagentuuride klientidele põhjalikum raport Eesti majanduse ja majanduspoliitika väljavaateist, reitingu vastavust jälgitakse pidevalt kogu aasta vältel.

ÜHISSEMINARID TEISTE KESKPANKADEGA

Iga-aastane Balti riikide keskpankade ühisseminar toimus 2002. aastal 9.–10. maini Leedus. Aruteluteemadeks olid seekord keskpanga raamatupidamissüsteem, infotehnoloogia, maksesüsteemid ja nendega seonduvad juriidilised küsimused. Kolme keskpanga ühisseminare korraldati ka sularaha, statistika ning siseauditi valdkonnas. Keskpankade koostöö laiemaid küsimusi arutatakse kaks korda aastas Balti keskpankade asepresidentide kohtumistel.

Eesti Panga ja Soome Panga traditsiooniline ühisseminar oli 2002. aastal juba kümnes ning toimus Eestis. Põhiteemadeks oli lõimumine ELiga kahe keskpanga pilgu läbi, Soome Panga kogemused eurosularaha kasutuselevõtul, Baseli Komitee reformid pankade kapitali adekvaatsuse arvutamise põhimõtete alal ning keskpankade kogemused nii administratiivsete teenuste kui ka valuutareservi haldamisega kaasnevate riskide juhtimise teenuse ostmisel. Tavapäraselt puudutati ka mõlema riigi majandus- ja finantspoliitilist arengut.

KAHEPOOLSED KOHTUMISED JA VISIIDID

2002. aastal jätkus kahepoolne koostöö teiste riikide keskpankade ja maailma muude finantsinstitutsioonidega. Tõvisiidid, kogemuste vahetamine ja diskussioonid leidsid aset väga erinevail tasandeil. Nendega olid hõlmatud paljud spetsialistid Eesti Panga erinevaist struktuuriüksustest, samuti kõik juhtkonna liikmed. Eesti keskpanga

⁸ Siirderaport.

⁹ Eesti ja teiste ELi kandidaatriikide reitinguid vt lk 24–25.

osakondade põhilisteks koostööpartneriteks on olnud Põhjamaade keskpangad, kelle kogemused ELi riikide keskpankade igapäevatöö ja koordinatsioonimehhanismi toimimise osas on meile väga väärtuslikud. Kahepoolsete kohtumiste ja visiitide raames käsitleti 2002. aastal keskpanga igapäevatööd puudutavaid üldküsimusi EKPSi ja teiste ELi institutsioonide koordinatsioonisüsteemis, samuti finantsstabiilsuse, juhtimisraamatupidamise ja personalitöö küsimusi.

25.–28. veebruarini külastas Eesti Panga nõukogu lirimaad. Visiidi käigus said nõukogu liikmed kokku liri Panga ja rahandusministeeriumi tippjuhtide ja spetsialistidega. Arutelu teemadeks olid ettevalmistused liitumiseks ELi ühisrahapiirkonnaga, sh kohandumine ühise turu kaudu ja majanduslik ning õiguslane ühildumine. Üheks huviobjektiks oli liri majandus ning selle hiljutine suur kasv. Keskpanga igapäevatööst tutvuti EKPSi otsustusprotsessiga, keskpanga rolliga finantsstabiilsuse ja finantssektori järelevalve ning maksesüsteemide toimimise ja järelevalve alal.

Eesti Pank on olnud avatud kogemuste jagamisel mitmeile Ida-Euroopa riikidele. Ukraina Rahvuspannga nõukogu juures töötava rahapoliitika analüüsi- ja nõustamiskeskuse algatusel alustati 2002. aastal ettevalmistusi keskpankadevaheliseks koostööprojektiks. Ukraina poole huvi oli tundma õppida Eesti kogemusi tööks valuutakomitee tingimustes, Ukraina ja Eesti seniste kogemuste võrdleva analüüsi koostamine ning eurolõimumise alased soovitusel. Koostöö esimese etapina korraldas Eesti Pank novembris Ukraina delegatsioonile põhjaliku keskpanga põhitegevusi ning Eesti rahapoliitikat ja majandust tutvustava seminari.

EESTI PANGA RAHVUSVAHELISTE SUHETE ARENG KÜMNEL VIIMASEL AASTAL

Keskpanga rahvusvahelised suhted pärast krooni taaskasutuselevõttu peegeldavad Eesti finantssüsteemi ja majanduse arengut.

Kohe pärast taasiseseisvumist ühines Eesti olulisemate rahvusvaheliste finantsorganisatsioonidega. Tookordse Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse alusel nr 258 22. aprillist 1992 astus Eesti Rahvusvahelise Valuutafondi (RVF), Maailmapanga ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) liikmeks. Eesti Pank on sellest ajast saadik korraldanud Eesti osalemist RVFi tegevuses ning olnud Eesti poolelt fondi põhipartneriks ka igapäevases majanduspoliitilises koostöös.

RVFi roll Eesti majandusarengu toetamisel on kogu meie taasiseseisvusaja jooksul olnud märkimisväärne. Eesti ja fondi vahel sõlmiti aastail 1992–2001 kokku kuus majanduspoliitilist julgestuslaenu kokkulepet. Nende lepingutega anti Eestile võimalus võtta RVFilt majandusras-kuste korral laenu kokku kuni 100 mln SDRi ehk 2 mld krooni ulatuses. Ühe laenu maksimaalne suurus oli 30 mln SDRi ehk ligikaudu 600 mln krooni. Tänu majanduse kiirele arengule ei pidanud Eesti aga laenu võtma rohkem, kui ainult 1992. aastal. Eesti jaoks olid aga äärmiselt olulised laenuprogrammide lahutamatuks osaks olnud majanduspoliitilised kokkulepped RVFiga. Need majanduspoliitika memorandumid võimaldasid nii valitsusel kui keskpangal konsulteerida fondiga poliitika võtmeküsimustes ning tõstsid oluliselt usaldust Eesti majanduse ja majanduspoliitika vastu. Kui 1990. aastate alguses olid majanduspoliitika kokkulepped konfidentsiaalsed dokumendid, siis alates 1999. aastast avaldasid nii Eesti kui RVF memorandumid täies ulatuses oma veebilehel. Viimane selline kokkulepe Eesti ja RVFi vahel oli jõus aastail 2000–2001. Tugevad ja asjalikud suhted RVFi analüütikutega on aga jätkunud ka pärast majandusprogrammide lõppu.

Nagu Eesti jaoks tervikuna, nii omandasid 90. aastate keskpaigast ka Eesti Panga jaoks üha suurema tähtsuse suhted Euroopa Liiduga. Keskpang on osalenud Eesti euroloimumise küsimuste lahendamisel alates 90. aastate algusest, võttes osa Eesti võimalikku ühinemist ELiga analüüsinud töögrupi tööst. Seejärel on Eesti Pank olnud kaasatud ELiga seotud küsimuste lahendamisse nii riigisiselt, eelkõige kõrgemate ametnike nõukogu kaudu kui ka vahetuil läbirääkimistel ELiga. 1995–1997 osales Eesti Pank Eesti ja Euroopa Liidu vahelise assotsiatsioonilepingu (Euroopa Lepingu) sõlmimisel, ning alates 90. aastate lõpust on osalenud ühinemisläbirääkimiste töögruppides. Alates 1997. aastast on panga eksperdid võtnud osa ka Eesti keskpika majandusprogrammi koostamisest. Euroopa Keskpanga ja kandidaatriikide mitme-poolne koostöö – esialgu ühisseminaride kujul – algas 1999. aastal.

Möödunud kümne aasta jooksul on Eesti Pangale hindamatut abi andnud Soome Pank ja teiste Põhjamaade keskpangad, toetades meie arengut ELi liikmesriigi keskpangaks. Alates 1992. aastast toimuvad regulaarselt Soome ja Eesti keskpankade seminarid tipptasemel. Jooksev koostöö osakondade ja spetsialistide vahel on aga sõna otseses mõttes igapäevane. 1994. aastal said Eesti Panga initsiatiivil alguse iga-aastased Balti riikide keskpankade seminarid. Lisaks kahepoolseile kontaktidele on Eesti Panga ning teiste Balti- ja Põhjamaade suhetes oluline koht RVFi valijaskonna seisukohtade kooskõlastamisel, mis alates 1999. aastast toimub Põhja- ja Baltimaade raha- ja finantspoliitika komitees. 90. aastate teisest poolest hakkas Eesti aktiivselt osalema ka Põhja- ja Baltimaade valijaskonna koordineerimisüsteemis. Esimesed tipptasemel kohtumised majanduspoliitiliste seisukohtade kooskõlastamiseks toimusid 1998. aastal. Algul tehti seda Põhja- ja Baltimaade valijaskonna komitee¹⁰ koosolekuil, 1. jaanuarist 2000 loodi sel eesmärgil ametlikult Põhja- ja Baltimaade valijaskonna rahapoliitika- ja finantskomitee¹¹.

¹⁰ Consitutory Committee.

¹¹ Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee.